

Toimenpideoite TPA 1/2019 vp

Anna Kontula vas ym.

Toimenpideoite asiakasmaksujen ulosottojen vähentämisestä

Eduskunnalle

Vuonna 2018 sosiaali- ja terveystalvuluista määrättyistä asiakasmaksuista 386 471 kappaletta päätyi ulosottoon. Kasvu edelliseen vuoteen oli lähes viidennes ja vuoteen 2012 verrattuna viireille tulleiden asiakasmaksujen ulosottojen määrä on yli kaksinkertaistunut.

Palvelumaksuja kasaantuu yleensä eniten ihmisille, joilla on vähiten rahaa niitä maksaa. On näyttöä siitä, että maksut syrjäyttävät palveluista pienituloisia. THL:n tutkimuksien mukaan sosiaali-palvelujen asiakkaista 20—30 prosentilla korkeat asiakasmaksut ja heikko taloudellinen tilanne ovat vaikeuttaneet palvelujen saamista.

Perintään päätyi viime vuonna noin 69 000 terveyskeskusmaksua (enimmillään 20,60 euroa). Tämä osoittaa, että hyvin pienetkin velat viedään perintään. Summilla ei ole julkiselle taloudelle juurikaan merkitystä, mutta yksittäisen ihmisen arjen kannalta voi perintä johtaa kohtuuttomiin tilanteisiin. Perintä ja luottotietojen menetys tarkoittavat elämän vaikeutumista ja taloudellisen tilanteen heikkenemistä edelleen.

Suomeen tarvitaan kiireisesti asiakasmaksulain uudistus, jossa terveyskeskusmaksut poistetaan ja pienituloisille tarkoitettun huojennusmekanismin käyttöä laajennetaan. Terveyskeskusmaksujen poistaminen madaltaisi kynnystä terveysasemilla asioimiseen ja kaventaisi terveyseroja. Uudistus maksaisi arviolta 68 miljoonaa euroa.

Samalla tulisi varmistaa myös muiden asiakasmaksujen osalta, ettei kukaan menetä luottotietojaan siksi, että ei selviä sellaisten palvelujen maksuista, jotka julkinen valta on katsonut hänelle tarpeellisiksi. Asiakasmaksulain nykyisessä huojennuspykälässä on jätetty kunnille huomattavaa liikkumavaraa asiakasmaksujen perimättä jättämisen ja alentamisen suhteen, minkä seurauksena huojennusmekanismin käytössä on myös suuria kuntakohtaisia eroja.

Terveydenhuollon maksujen osalta laki velvoittaa soveltamaan huojennusmekanismia vain maksuvyvyn mukaan määrättyihin maksuihin, kun taas tasamaksujen osalta velvoittavaa lainsäädäntöä ei ole. Näin ollen tarve velvoittavan lainsäädännön laajentamiselle on ilmeinen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin terveyskeskusmaksujen poistamiseksi, asiakasmaksulain huojennuspykälän vahvistamiseksi ja ulosottoon menevien asiakasmaksujen vähentämiseksi.

Toimenpidealoite TPA 1/2019 vp

Helsingissä 2.5.2019

Anna Kontula vas
Jari Myllykoski vas